

Kentaur – muž a jeho kôň

Hľadanie nového poslania mužov v 21. storočí

Autor: Yehuda Tagar
Preklad: Silvia K. Galatová

“Na sedenie prišiel kôň a muž. Odchádzal z neho muž a jeho kôň. Na začiatku kôň riadil muža. Na konci bol jazdcom muž.” Yehuda

Aké je poslanie mužov v 21. storočí?

Donedávna mali muži svoje jedinečné poslanie. Tisíciky rokov nepopierateľne vládli svetu, nahliadajúc na ženy ako na podradné ľudské bytosti, ktoré sa narodili, aby mužom slúžili, milovali ich, rodili im deti, starali sa o nich, zabávali ich a poslúchali bez akéhokoľvek vplyvu na dianie vo svete. Ženy získali hlasovacie právo len pred 126 rokmi: v roku 1893 na Novom Zélande, v roku 1894 v Južnej Austrálii. Švajčiarsko udelilo ženám volebné právo až v roku 1971. Postupne boli uznané mnohé ďalšie ženské práva, ale boj o úplnú rovnosť žien stále pokračuje aj v rozvinutom svete. Boj o prekonanie nerovnakého odmeňovania v zamestnaní, „skleneného stropu“ v korporátnom svete, akademickej obci a verejných službách, „chlapčenských klubov“ v politike a neplateného bremena starostlivosti o deti v ranom detstve. Vo väčšine rozvojových krajín dodnes pretrvávajú stredoveké podmienky diskriminácie žien. Až koncom minulého roka, 29. novembra 2019, sa sudánska zvrchovaná rada a kabinet rozhodli zrušiť tridsať rokov diskriminácie žien a poskytnúť sudánskym ženám rovnaké práva ako mužom. Ženy ako skupina ešte stále musia naprávať nespravodlivosť ich historickej diskriminácie.

Muži na druhej strane boli hrdinovia, bojovníci, obchodníci a politickí páni, hlavy rodín, kmeňov, vlád, vodcovia krajín, náboženstiev a kultúry. Mali svoje rituály, iniciačné procesy, výcvik vodcovstva, duchovné hierarchie, tajné bratstvá, symboly, chrámy, legendy a rytierstvo. Dnes však muži všade na svete rýchlo strácajú nadradené postavenie, ktoré nikdy nezískali na základe zásluh a spravodlivej súťaže, ale na základe pohlavia a zákonov elitnej skupiny ľudstva: mužov. Počet úloh jedinečne vyhradených pre mužov sa znižuje. Ženy slúžia v elitných jednotkách armád ako bojové pilotky, výsadkárky a dôstojníčky. Ženy vedú parlamenty, ministerstvá, vlády, univerzity, segmenty umeleckého sveta, žurnalistiku a médiá, vedu a techniku. Zatiaľ nie vo veľkom počte, ale dostatočnom na to, aby dokázali odhaliť faloš inštitucionalizovanej diskriminácie voči nim. Ženy ako skupina majú teda stále platné poslanie: nielen dosiahnuť úplnú rovnosť s mužmi vo všetkých oblastiach života, ale aj plniť svoje nové úlohy v ženskom štýle, aby sa vyvážila dlhá dominancia mužskej konkurenčnej agresie skutočnou ľudskosťou.

Muži prišli o kolektívnu misiu, status a súvisiace rituály. Prázdno, ktoré pred nimi zostalo, nebolo zatiaľ naplnené novou misiou. Mužské skupiny všade zápasia s touto priepasťou a snažia sa ju vyplniť novými mužskými ideálmi, rituálmi a víziami, často dovezenými od domorodých kmeňov v Severnej a Južnej Amerike, Austrálii a Afrike. Vákuum vytvára priestor pre vznik mládežníckych gangov, extrémizmu a populistických pravicových nacionalistických hnutí.

Dochádza k obdivu a napodobňovaniu pozostatkov starých tradícií, v ktorých mali muži jasné a mocné miesto vo vzťahu k svojim koreňom, bohom a prírode.

Tieto romantické vypožičané kultúrne náhrady oslavujúce minulosť, nemajú budúcnosť. Pochádzajú z kmeňových tradícií, ktoré vznikli a fungovali v kmeňovom kultúrnom kontexte, dávno pred úsvitom individuálneho vedomia. Sú založené na starom ustupujúcom skupinovom vedomí, nie na novom individuálnom vedomí, ktoré formovalo severnú a západnú európsku kultúru už od ranej renesancie 15. storočia cez reformáciu 16. storočia, vedeckú revolúciu 17. storočia, osvietenia 18. storočia a až po priemyselnú revolúciu 19. a 20. storočia a ďalej. Tento vývoj má korene v klasických filozofických, kultúrnych a politických inováciách v starovekom Grécku a Ríme, kde sa začalo individuálne myslenie. Kultúra individualizácie sa v Európe od tej doby nikdy neprestala vyvíjať a za posledných 200 rokov sa rozšírila do celého sveta. Tradície, ktoré zostali po domorodých kultúrach založených na kolektívnej duši, nemôžu zaplniť medzeru, ktorá v mužoch zostala po strate starého vodcovstva.

Čo teda zostáva mužom ako skupine ako možná misia, zmysel, úloha?

Obávam sa, že mužom ako skupine - nič. Ale ako jednotlivcom - všetko. Patriarchát, nadvláda mužov, vznikol v dobe skupinových duší, pred individualizáciou, pred 3 000 až 5 000 rokmi, v období Trójskej vojny. Pred týmto obdobím tu bol matriarchát. Amazonky, ženské bojovníčky, sa zúčastnili Trójskej vojny na strane Tróje, kultúry riadenej ženskými božstvami a kňažkami. To je naposledy, čo sme o nich počuli. Vládu prevzali muži, ale teraz tento čas končí. Staré poslanie mužov však nemôže nahradiť nič, čo je založené na skupine. Tá doba je už preč. Nový krok v ľudskej evolúcii musí vyjsť z nového individuálneho vedomia, ktoré nie je definované pohlavím, rasou, národnosťou, náboženstvom, ideológiou, triednym záujmom či tradíciou. Preto staré skupinové mužské poslanie a rituály nemôžu vyplniť prázdnotu. Ale o čo môžu jednotlivci usilovať? Aké ideály môžu byť individuálne a zároveň univerzálne?

Mužská identita sa dá nahradiť iba univerzálnou ľudskou identitou. Cesta späť k skupinovej mužskej identite nie je možná. Ženy stále majú úlohu a poslanie ako skupina, aby vyvážili ťažobu spojenú s dlhodobou diskrimináciou. Musia dokončiť misiu zaujatia oprávneného rovnocenného miesta vo všetkých aspektoch civilizácie všade na svete. Muži nemajú žiadnu históriu diskriminácie. Už viac nemajú skupinové poslanie ako muži, ale môžu začať dlhú cestu smerom k identite univerzálnej ľudskej bytosti, pretože sú prekvapivo slobodnejší ako ženy: starosti o zrovnoprávnenie ich netrápia. Od čias staroveku nikdy neboli diskriminovaní.

Muži prišli o svoje poslanie ako skupina, a to nie je iba filozofická záležitosť. Muži sú zlomení všade na svete. Stále musia fungovať ako otcovia, milenci, manželia, pracovníci a vo všetkých týchto úlohách postupne niečo chýba: ušľachtilosť, sila a autorita muža s poslaním. Niektorí samozrejme našli novú misiu, zdá sa však, že väčšina z nich ju nemá. Vzhľadom na rozsah článku poukážem aspoň na 3 príznaky tejto celosvetovej krízy: 1. mládež bez vodcov, 2. ženy, ktoré nemôžu nájsť vyhovujúceho partnera a 3. zlyhávajúce politické vedenie na celom svete.

1. Nič nenahradí otca ako sprievodcu, prvého učiteľa, vodcu, vzor muža pre synov a zástupcu muža pre dcéry. Ak však človek nemôže byť úplne sám sebou, pretože mu chýba smer, zmysel a poslanie, nemôže byť plne ani otcom, akého deti potrebujú. Toto som jasne uvidel v sedemdesiatych rokoch, keď som pracoval s marockou mládežou v meste prisťahovalcov na severe Izraela ako komunitný pracovník. Tieto rodiny sa presťahovali z izolovaných kmeňových spoločností pohoria Atlas v severnej Afrike rovno do moderného, rozvinutého izraelského mesta európskeho štýlu. Ich deti chceli patriť k modernej spoločnosti v rozvinutej priemyselnej krajine.

Ich otcovia im nedokázali pomôcť. Títo muži odišli z kultúry, ktorú poznali a v novej sa nevedeli orientovať. Pracovali na podradných pracovných miestach alebo žili zo sociálnych dávok. Nedokázali byť vzorom pre svojich synov a to miesto ostalo prázdne. Prázdnotu následne zaplnila kultúra pouličných gangov, drobné kriminálne činy, zlé výsledky v škole a závislosti. Niečo podobné sa teraz deje mladeži vo väčšom meradle. Sú naši stredoškolskí učitelia pripravení túto medzeru zaplniť? Pochybujem. V štátnom školskom systéme zameranom na obsah a skúšky, v ktorom sa sústreďujeme len na rozvoj intelektu, prázdnota pretrváva. Nedávno som sa na svojej prednáške o misii moderných mužov v Košiciach opýtal dvoch teenagerov vo veku 16 a 18 rokov, čo potrebujú v ideálnom učiteľovi. Odpovedali, že od ideálneho učiteľa, ktorého by mohli považovať za svoj vzor potrebujú: sebavedomie, statočnosť, pragmatizmus, silnú vôľu, schopnosť počúvať, byť normálny a úspešný, skrátka, aby ma pripravil na normálny život. Pripravujeme učiteľov na takúto úlohu? Pripravujeme budúcich otcov na tieto vlastnosti? Pochybujem.

2. Muži bez poslania sú zlomení, polovyvinutí muži. Na celom svete pozorujem rastúce sklamanie žien z mužov, najmä, keď sa začnú blížiť k tridsiatke. Príroda je k ženám láskavejšia: ich rozvoj sa nezastavuje v ranej dospelosti. Budovanie domova, materstvo a starostlivosť o domácnosť ich nútia osobnostne rásť najmenej do tridsiatky. Mužský prirodzený psychický vývoj sa zastavuje vo veku 17 rokov. Od tejto chvíle muž osobnostne rastie iba vtedy, ak sa tak rozhodne alebo ak ho niečo inšpiruje. Kým ženy nemali žiadnu sociálnu moc, nemohli úplne vyjadriť svoju vyššiu vyspelosť duše mimo hraníc domáceho života. Ale s príchodom rovnosti vzdelania, možností na trhu práce a rozširovania sociálnych úloh, začali ženy vyjadrovať svoju ľudskú zrelosť navonok. Ženy získavajú čoraz väčšiu dôveru vo svoje psychické schopnosti, majú tendenciu brať svoj osobný rozvoj vážne a chcú v ňom ísť oveľa ďalej než muži. V mojej klientele praxe učiteľa osobného rozvoja a v mojom vzdelávaní v mnohých krajinách je a bolo za ostatných 30 rokov stále asi 80% žien, a to isté počujem aj od iných kolegov.

Priepasť v zrelosti medzi mužmi a ženami neustále rastie. Pre vzdelané, profesionálne, sebavedomé, rozvíjajúce sa, silné ženy tridsiatničky v rozvinutých krajinách je stále ťažšie nájsť mužov, ktorí by ich priťahovali, zaujímali, vzrušovali a motivovali k životným záväzkom. Ženy, ktoré si svojich životných partnerov vybrali, keď mali okolo 25 rokov, majú o 10 rokov neskôr veľký problém udržať si záujem o tých istých mužov. Muži sú postupne pre ženy čoraz menej atraktívni a relevantní. Je to nevyslovená tragédia globálnych rozmerov. Na spomínanej prednáške o stratenej misii mužov som robil rozhovor s tromi ženami o tom, čo v mužovi potrebujú. Toto boli odpovede: statočnosť, sebavedomie, nebáť sa zložitosti ženy, neskrývať sa pred výzvami, byť schopný sebvýjadrenia a otvoreného pomenovania svojej reality, pevná vôľa urobiť to, k čomu sa zaviazal, byť zábavný, zaujímavý, čeliť skutočnému svetu, zmysluplne prispievať svetu, mať duchovné spojenie, byť originálny, vodca a nie nasledovník, byť schopný vyjadriť svoje pocity, byť sexuálne inteligentný a empatický.

Pripravujeme tínedžerov a mladých mužov, aby boli relevantní pre ženy 21. storočia? Pochybujem. Aby boli muži relevantní pre rastúci počet samostatne sa rozvíjajúcich žien, musia konfrontovať a prekonať svoje vnútorné prekážky, rozvíjať sa, musia si nájsť svoje poslanie a byť schopní naplniť ho.

3. Chudoba politického vodcovstva: Rozhliadnite sa dnes po svete a opýtajte sa sami seba, kedy ste naposledy obdivovali nejakého súčasného politického vodcu? Kde dnes nájdete na kľúčovej politickej pozícii muža, ktorý naozaj slúži ľuďom, povznáša ich, má pre svoju krajinu a ľudstvo skutočnú víziu, dostatok odvahy viesť ostatných k naplneniu tejto vízie, je úprimný, s čistým srdcom a inšpirujúci pre ostatných? Tento druh vodcov je zriedkavý. Musíte sa vrátiť do 2. svetovej vojny, aby ste ich našli, s výnimkou Nelsona Mandelu z Južnej Afriky a Jacindy Ardenovej z Nového Zélandu. „Zhodou okolností“ je absolútna väčšina svetových lídrov stále mužského pohlavia. Muž, ktorý nedokáže viesť sám seba, nemôže viesť svoj ľud.

Ak sa misia mužov 21. storočia nedá nájsť v kolektívnom mužskom vedomí, kde teda? Verím, je možné nájsť ju iba v individuálnom vedomí mužov, keď sa usilujú dosiahnuť ideály univerzálnych ľudských hodnôt. Ženy to už robia: rodia, dojčia a starajú sa o naše deti, vytvárajú naše domovy, starajú sa o naše komunity. Ženy vždy konali podľa univerzálnych ľudských hodnôt. Teraz je načas, aby muži začali jednotlivo rásť smerom k humanizácii ľudskej spoločnosti.

V starodávnych prehistorických obdobiach bol univerzálny duchovný rozmer ľudstva priamo dostupný každému. Tieto sú ešte stále zastúpené niektorými vymierajúcimi domorodými kmeňmi v Amerike, Austrálii, Afrike a na ostrovoch. Potom prišli časy, keď tradiční duchovní vodcovia hierarchicky reprezentovali tieto univerzálne dimenzie svojím kmeňom. V tomto režime stále žije veľká časť ľudstva, ktorá ale nie je hlavným predvojom ľudskej civilizácie. Dnes, v čase nezastaviteľného vzostupu individualizácie, musia jednotlivci sami slobodne objavovať svoje vnútorné spojenie s týmito univerzálnymi hodnotami. Keď priama prítomnosť ľudského univerzálneho ducha opustila kmeňovo orientované ľudstvo, zanechala si do budúcnosti začiatky mostov, ktoré môžu ľudstvo znovu spojiť s jeho archetypmi: hľadanie zmyslu života, individuálne svedomie, súcitiť a idealizmus.

Rytierstvo, ktoré kedysi udeľovala vonkajšia autorita podľa miestnej kmeňovej tradície, sa teraz mení v rytierstvo, ktoré si jednotlivec udeľuje sám, nenasledujúc nikoho, len vlastné nezávislé myslenie, individuálny morálny kompas svedomia, prirodzený osobný súcitiť, s ktorým čelí utrpeniu a potrebám iných, a odnedávna aj rastúcu schopnosť empatie. Tieto ideály však nemožno nikomu nanútiť. Musíme ich sami iniciatívne objaviť a pestovať. V hĺbke ľudskej duše existuje živý zdroj poslania každého človeka, ale na jeho aktiváciu musíme vytvoriť hlbšie spojenie sami so sebou. V terminológii, ktorú začala vytvárať humanistická psychológia v polovici 20. storočia, sa táto iniciatíva nazýva „osobný rozvoj“. Boli časy, keď to bola luxusná voľnočasová aktivita elitných tried. Dnes je osobný rozvoj existenčnou požiadavkou na každého, kto chce žiť produktívny, kreatívny, plný a prospešný život, byť relevantný partner, partnerka, milenec, milenka, kolegyňa, kolega, priateľka priateľ, a matka, otec.

Áno, toto je smer vývoja pre nás všetkých, mužov aj ženy. Ženy však majú od nepamäti výhodu rozvíjania univerzálnych ľudských schopností, a preto majú oproti mužom náskok v tom, čo sa teraz stalo špičkou ľudského vývoja. Zároveň však ženy stále na plný úväzok zamestnávajú vyvážené nespravodlivosti diskriminácie mužov voči ženám. Muži naopak nemajú žiadnu históriu diskriminácie, ktorú potrebujú prekonať. Preto sú paradoxne muži slobodnejší v úsilí zamerať sa na svoj individuálny príspevok k humanizácii ľudstva, rodiny, spoločnosti, politiky, hospodárstva, budovania komunít a životného prostredia. Toto je nové hrdinstvo, ktoré sa od mužov očakáva, toto je nové mužské poslanie. A žiadne iné už existovať nebude, nebude žiadne mužské skupinové poslanie. To sa už skončilo.

V procese psychofonetického counselingu voľby povolania sa klienta, ktorý hľadá novú prácu a poslanie, pýtame tri veľké otázky: 1) Čo milujete robiť? 2) Čo cítite, že musíte urobiť? 3) Čo vás volá do služby? Žiaden muž nemôže nájsť sám seba bez toho, aby našiel svoje poslanie a službu pre ľudstvo.

Mužstvo nie je zastarané. Jedinečná sila mužov je nesmierne potrebná, ale poslanie mužov sa musí obnoviť a aktualizovať. Muž potrebuje svojho koňa, ale musí na ňom vedieť jazdiť, a nie nechať sa ním ovládať. Muž musí slúžiť ľudstvu ako celku, nielen sebe samému. Niektorí muži sa už v plnej miere angažujú v tejto novej vlne všeludskej misie, iní len opakujú to, čo muži vždy robili, s menším a menším nadšením, inováciami, inšpiráciou a úspechom. Naši mladí ľudia a naše ženy sa pozerajú.

Yehuda Tagar